

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Volvit Et Apvleivs Iostas Gentilivm Deorvm picturas stylo florido persequi,
sed propter sermonis insolentiam, longè gracis deterior est. Sic autem
iudicium Dearum describit. Descriptio XI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

σεως Ἰερρόπταν ἐπικλίνων ἐπὶ τὰ λαοῖα. τὴν γὰρ τῆς ἀριστερῆς λαγόνος ἐκτασιν ἀνίστη πρὸς τὴν εὐμαρότητα, τὴν χαλκῆν τὸ σεχρόμα ἐκλάττας; πλόκαμοι δ' αὐτῆ τὴν κεφαλὴν ἐσοκιάζουσι, ἀνδρῶν, καὶ ἑνῶλοι, νεότητιον ὑπολάμπωντες ἀντιθετοῦ, καὶ ἦν θαυμαστὸς οἶος ὁ χαλκός. Ἰδόντες μὲν γὰρ, ἐρευνῶν ἀπέσιλθευ, καὶ ἄκρων βοσρύχων ἀρόκμον ἀφ' αὐτῶν δὲ ἠδριεῖ ὑπεξάνισατο, μαλτακιζομένη πρὸς τὴν ἀσπίδα, ἐμὴ δὲ ἡθεασαμένω τὴν τέχνην, ἐπὶ πειθεύειν ὅτι, καὶ χορὸν ἠσκητε κινεῖμεναι Δαίδαλα, καὶ χροῖα παρῆχεν ἀδῶν δὲ ὅπου πρᾶξιτέλης, εἰς τὴν εἰκόνα ἔρωτος οὐδὲ δὴκε μικρῶν, καὶ νοήματα, καὶ πῆρυγι τ' ἄερα τέμνειν ἐμμηχανήσατο.

altera manu arcum attollens, & in hac incessus æqualibritate paulò ad læuam proiectior, etenim sinistri lumbi deflexio propendebat, ad æris facilem tractationem soliditate mollior infracta: Cincinnuli verò florigeri, & crispantes caput eius inumbrabant, iuuenili sublucentes flore, qui plurimum gratiæ metallo asperserat: sed enim intuitu rubor quidam affulgebat, à cincinnorum simbrijs euihratus: & contrectanti capillus furrigebat modica titillatione delusis sensibus blandiente. Mihi ceterè, dum artem accuratius contemplerer, subierat animum credere, Dædalum, etiam choræam versatilem elaborasse, & colorem sensibus animasse, quando Praxiteles in metu Cupidinis imagine, quædam etiam fermè sensa ineluserat, & ipsa alarum remigio ærem celeritè secantem solentius effinxerat.

Nota ad Cupidinem.

De hoc Cupidine Praxiteles legendus Pausanias in Atticis. Scholiastes Anthologia. Iulianus à præfæctis Ægypti, Tullius Geminus, & Leonides in epigrammatibus de eodem scriptis.

τύραννον δὴδὸν Alcibiadis Cupido erat fulminator, ut habes in iconibus. Vide ornatisimas

descriptions Oppiani, de amoris tyrannide, quam memini in thesauro.

Εργασθεοὶ similiter Iulianus κλίνας ἀσκήτων γάρων.

Μεῖλιχον δὴ τὸ γελῶν, καὶ μεῖλιχος ἐστὶν, Ἰαλλάδας in Thesio Cupidine.

VOLVIT ET APVLEIVS ISTAS GENTILIVM DEORV M
piculuras stylo florido persequi, sed propter sermonis insolentiam, longè gracis detenti-
or est. Sic autem iudicium De arum describit.

Descriptio XI.

ERat mons ligneus ad instar ineluti mon-
tis illius, quam vates Homerus Idæum
cecinit, sublimi instructus fabrica, constitus
viniæ, & vitis arboribus, summo cacumine,
de manibus fabri fonte manante, flumina-
les aquas eliquans. Capellæ pauculæ tunde-
bant herbulas, & in modum Paridis Phrigij
pastoris, in barbaricis amiculis, humeris de-
fluentibus pulchre indusiatus adolescens,
auræ tyarâ contexto capite, pecuarium si-
mulabat ministerium. Adest luculentus puer
nudus, nisi quod ephēbia clamyde sinistrum
tegebat humerū, flauis crinibus vique quaq;
cōspicuis, & inter comas eius aureæ pinnulæ

cognatione simili sociatæ prominebant, quæ
caduceum, & virgula Mercurium indicabant.
Is saltatoriè procurrens, malumque bracteis
inauratum dextera gerens, ei qui Paris videba-
tur, potrigit, quæ mandaret Iupiter nutu sig-
nificans, protinus gradus scitule referens &
conspectu facessit. Insequitur puella vultu
honestâ, in Deæ Junonis speciem similis, natu
& caput stringebat diadema candidum, fere-
bat & sceptrum.

Irupit alia, quam putares Mineruam,
caput contexta fulgenti galeâ, & oleagina
corona tegebatur ipsa galea, clypeum attol-
lens, & hastam quatiens, & qualis illa, cum
pug-

* Alycandā
da.

pugnat. Super has Venus introcessit alia visendo decore perpollens, gratia coloris ambrosii designans Venerem. Ipse autem color Deæ diuisus in speciem, corpus candidum, quod cælo demeat, amictus cæruleus, quod mari reneat. Iam singulas Virgines, quæ Deæ putabantur, sui obibant comites.

Iunonem quidem Castor & Pollux, sed isti Castores erant scenici pueri. Hæc puella varios modulos lasciuia concinente tibia procedens, quæta, & in affectata gestulatione, nutibus honestis pastoris pollicetur, si sibi præmium decoris addixisset, sese regnum totius Asiæ tribituram. At illam, quam cultus armorum Mineruam fecerat, duo pueri muniebant, præliaris Deæ comites armigeri Terror, & Merus, nudis gladijs insultantes. At pone tergum tibicen. Hornum canebat bellicosum; & permiscens bombis grauibus tinnitas acutos, in modum tubæ saltationis agilis, vigorem suscitabat. Hæc in quieto capite, oculis inspectu minacibus, citato & intorto genere, gestulatione alacri, demonstrabat Paridi si sibi formæ victoriam tradidisset, fortem trophæisque bellorum insignem suis admuniculis futurum. Venus ecce cum magno cauea fauore in ipso meditullio scenæ, circumfuso populo lætissimorum paruulorum, dulce subridens constitit amœne. Illos teretes, & lacteos puellios diceret tu Cupidines de cælo vel mari commodum inuolasse. Nam & pinnulis, & sagittulis, & habitu cætero formæ præclaræ congruebant, & velut nuptiales epulas obitura dominæ coruscis prælucebant facibus, & influunt innuptarum puellarum decora soboles. Hinc gratissimæ gratiæ; illinc horæ pulcherrimæ, quæ iaculis floris, ferti, & soluti, Deam suam propitiantes scitissimum construxerant chorum, dominæ voluptatum veris coma blandientes. Iam tibiæ multiformes cantus lydios dulciter circumsonant, quibus spectatorum pectora suaue mulcentibus longè suauior Venus placidè commoveri, cunctantique lente vestigio, & leuiter perfluctuantes pinnulas, & sensim anquente capite, coepit incedere, mollique tibiæ sono delicatis respondere gestibus, nunc mite conuientibus, nunc acre comminantibus gestire pupulis, & nonnunquam saltare solis oculis. Apul. met. 10.

Hæc nimis affectata, & puerilia.

Item quod habet de pompa Veneris in mari floridum est, nisi stylo insuscaretur.

Ecce iam profundæ maris ydo resedit vertice, & ipsum quod incipit velle statim quàm si pridem præcepit, non moratur maximum exequium: adsunt Nerei filia chorum canentes, & Portunus cæruleis barbis hispidus, & grauis piscoso sinu Salacia, auriga paruulus Delphini Palæmon, iam passim maria perculcantes Tritonum cateruæ, hic concha sonaci leniter buccinat, ille serico regmine flagrantia solis obsistit inimicæ: alius speculum sub oculis dominæ prægenit, currus biges alij supernatant. Talis ad Oceanum pergentem Venerem comitatur exercitus.

Idem Metamorph. 4.

Nota.

Non assentior Beroaldo, qui per verticem profundum, inum maris intelligit, Quin potius vâra Delæos designat, quæ Arnob. l. 1. aduersus gentes Ponti terga dixit. Depingitur enim Venus à valvoni, qualem depinxit Leonides Tarentinus.

Τὰν ἐκφυγοῦσα ματρὸς ἐκ κόλπων, ἐτα Ἀφροδίτη μορμύρουσαν.

Emersam ex sinu matris, adhuc spuma fluitantem.

Bellissimè Anacreon od. 51. ex quo nonnulla decerpit Apuleius.

Et ipsum quod incepit velle.

Morem ostendit delicatissimarum mulierum, quæ, ut ait ille, ad digitum suum mandata impleri volunt, sin autem solæ obisurgere rûbra.

Cæruleis barbis hispidus, alibi multibarbum dixit, Marsiam non adeo delicate exprimens illud Nonni τριτων ἰσορυϊνῶν, & ἄλλ.

Salacia. D. Augustinus lib. 4. de ciuitate Dei. Quid est, quod mare Neptuno tribuitur, Terra Plutoni? Et ne ipsi quoque sine coniugibus remanerent additur Neptuno Salacia, Plutoni Proserpina.

Auriga paruulus Delphini.

Dixit

Dixit ad imitationem Anacreontis apud quem Desiderium, & Amor circa Venerem & vado. μῆνυν equitant ἰσὶ Δελφῶν χορῶν αἴς.

Maria persulcantes. melius quam praesultantes expressit, & illud Anacreontis, qui κύμα τιμῆν, & ὄλαρα δαλάζων sulcum maris dixit.

Concha sonans buccinat.

Et apud Nonnum. Triton ipse ἰσὶ μὲν ἠδ᾽ ἰσὶ κόχλῳ. Buccinatorem dixit Cicero filius. epist. 1. l. 16. in eo, ut in ceteris audacior, quam pater.

Speculum praeferit.

In quo delicatissimarum puellarum triumphabat luxus. Senec. 1. natur. q. 17.

Specula totis paria corporibus, auro, argentoque celata sunt: denique gemmis adornata: & plures unum ex his foemina constitit, quàm antiquarum dos fuit, illa, qua publicè dabatur Imperatorum pauperum liberia.

Item Apuleius lib. 6. Metamorph.

Iubet construi currum, quem ei Vulcanus subtili fabrica studiosè poliuerat, & ante thalami rudimentum nuptiale munus obrulerat. Lunæ tenuantis detrimento conspicui: & ipsius auri damno pretiosum. De multis quæ circa cubiculum dominæ stabant, procedunt quatuor candidæ columbæ, & hilaris incessibus picta colla torquentes iugum gemmeum subeunt, sulceptaque domina lætæ subuolant, currum Deæ prosequentes, gannitu constrepenti lasciuunt passeret, & ceteræ, quæ dulce canticant aues, melleis modulis suaue resonantes, aduentum Deæ pronuntiant, cedunt nubes, & cœlum filia panditur, & summus æther cum gaudio suscipit Deam: nec obuias aquilas, nec accipitres pertimescit magnæ Veneris canora familia, tum se protinus ad regias Iouis arces dirigit.

Nota.

Ante thalami rudimentum nuptiale munus obrulerat. Similiter Claudianus de nuptijs Honorij & Maria.

Mulciber, ut perhibens, his oscula coniugis emittit.

Mœnibus, & tales uxorius obrulit artes.

Luna tenuantis detrimento conspicuum.

Significat currum arcuatum, & ad effigiem Luna corniculata figuratum.

Auri damno pretiosum.

Quod enim ars ræ: at ex auro ad arcuatam figuram tenuandam: hoc ipso fuit opus politiu. & nobilius.

Currum Deæ prosequentes, gannitu constrepenti lasciuunt passeret.

Passeret, columbæ, oleres sunt in famulatio Veneris. Sappho in hymno ad Venerem.

Καλαὶ δὲ σε ἀγῶν,

Ὀκτὲς τρεῖς δὲ πτέρυγας μελαίνας.

Ποικῶ δινέοντες ἀπ' ὠρεῶν ὀρέεθ' ἰδὶά μέσσο.

Pulchri vado te ducebant,

Et veloces passeret, nigras pennas

Vado agitantes, è cœlo aerem

Per medium.

Quod ad columbas, maternas agnoscit aues Aeneas apud Maronem, & Purpureis ales loribus vehitur. Apud Horat. od. 1. l. 1.

Nec obuias aquilas, nec accipitres rapaces pertimescit.

Tales Milui ad rapinas incitatissimi, ut nec Macalli carnibus parcant, Iouis sacra non tangunt.

Τῶν δ' ἐκ τῆ Διὸς ἰσχυρίας οὐκ ἀντρασάσαντο: Aelian. de animal. l. 2. c. 97.

Iouis caruleum supercilium. κοιλέχριν ἐπ' ὀφρύσιν νεβσεκρονίαν. ἰλ. α.

DIANA.

Ex Apuleio, 2. Metam.

Descriptio XII.

Contra Farius lapis in Dianam factus, tenet libratam totius loci mediocritatem: signum perfectè luculentum, veste reflatum, procurfū vegetum, introeuntibus obuium, & maiestate venerabile. Canes ytrinque secus Deæ latera muniunt, qui canes & ipsi lapis erant. His oculi minantur, aures rigent, nares hiant, ora læuiunt, & sic vnde iatratus de proximo ingruerit, cum putabis de faucibus lapidis exire, & in quo summum specimen operæ fabrilis egregius ille signifex prodidit, sublati canibus in pectus arduis, pedes imi resistunt, currunt priores: Ponè tergum, Deæ saxum infurgit in speluncæ modum, muscis, & herbis, & folijs, & yrgultis,

T t t

& pan.